

**INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„BOGDAN PETRICEICU-HASDEU”**

Cu titlu de manuscris

CZU: 821.135.1.09,,20”:394(5(043.3)

EMILIA STAJILA

**MITEME ORIENTALE ÎN POEZIA ROMÂNĂ A
SEC. XX**

622.01. Literatura română

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Chișinău, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Lingvistică
Română și Știință Literară, Facultatea de Litere, Universitatea de
Stat din Moldova

Conducător de doctorat:

MELNIC Timotei, doctor habilitat în filologie

Referenți oficiali:

CODREANU Theodor, academician, doctor în filologie, profesor
(România);

ȚURCANU Andrei, doctor habilitat în filologie, conferențiar
cercetător.

Componența Consiliului Științific Specializat:

CIMPOI Mihai, președinte, academician, doctor habilitat în
filologie, profesor universitar;

GÂRLEA Olesea, secretar științific, doctor în filologie;

CORCINSCHI Nina, doctor habilitat în filologie, conferențiar
universitar;

BURLACU Alexandru, doctor habilitat în filologie, profesor
universitar;

CAZACU Adriana, doctor în filologie, conferențiar universitar.

Susținerea va avea loc la **24 octombrie 2022, ora 14:00**, în Ședința
Consiliului Științific Specializat din cadrul Institutului de Filologie
Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, sala 408 (bd. Ștefan cel
Mare și Sfânt, nr. 1, Chișinău, MD 2001). Teza de doctor și
rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”
și pe pagina web a ANACEC.

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

Gârlea Olesea

Autor,

Stajila Emilia

© Stajila Emilia, 2022

CUPRINS

1. REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....p. 4
2. SINTEZA CAPITOLELOR TEZEI.....p. 11
3. CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....p. 18
4. BIBLIOGRAFIE.....p. 22
5. LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA
TEMA TEZEI.....p. 26
6. ADNOTARE.....p. 28

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Cuvinte-cheie: mit, mitem, Orient, simbol, arhetipalitate, decadentism, simbolism, romantism, ermetism, vis, mister, imaginar.

Actualitatea temei de cercetare. Tema cercetării *Miteme orientale în poezia română a sec. XX* este actuală și necesară, deoarece mitul este o componentă organică a procesului de cunoaștere umană, fiind, bineînțeles, valorizat și în literatură – în proză, poezie, dramaturgie, eseistică, datorită statutului lui deosebit de model arhetipal.

În poezia lui Macedonski, structurată pe viziuni spațializate și ciclizate temporal, care prin însăși această organizare dovedește o reprezentare mitică, o conștiință mitică ce este marcată de periodicitatea și ritmicitatea vieții, a revoluției astrelor, evenimentelor naturale frecvente sunt și proiecțiile de scene legendare și mitologice. Înseși *Noapțile* urmează o succesiune de tablouri care sugerează astfel de scene și, în profunzimea viziunilor, corelarea notației peisagistice cu miticul.

Macedonski subliniază, printr-o notă particulară puternic accentuată, puterea *Geniului* de a se împotrivi circumstanțelor, destinului și bolii, de a obține perfecțiunea artistică, de asemenea, cu ajutorul unor personaje mitologice – *Muzele*. În poemele lui Macedonski s-a observat interferența a două mari sisteme mitice – cel al fenomenelor naturale și cel al damnațiunii, axat pe simbolurile zădărniciiei și ale urâtului.

De o importanță deosebită este și complexul mitologic, căruia G. Călinescu îi zice *mirajul Orientului*, poetul punând în relație Occidentul și Orientul, reprezentate în chip dantesc ca o opoziție între Paradis și Infern. Mitul pustiei și al Călătorului care îl înfruntă temerar este valorificat în *Noaptea de decembrie*, care trebuie înțeleasă ca o parabolă a idealului pândit de moarte.

Ion Minulescu aduce, în poezia sa, o notă interpretativă originală a mitului Poetului- Geniu, pe care îl înfățișează ca Poet-itinerant, ce pornește pe drumuri „de frumuseți bizare și armonii smintite”. Este un model de călător ideal, apărând și în ipostazele Poetului-Rege asiatic și Poetului Viitorului. Autorul *Romanțelor pentru mai târziu* atribuie Orientului Apropiat semnificația tipic simbolistă al unui tărâm al Necunoscutului, al Misterului, al „celor plutitoare-n infinit”.

Așadar, Ion Barbu transformă și el câteva mituri mari universale în miturile sale originale – e vorba de Increat, simbolizat de oul dogmatic; de ritualurile ce aveau loc în cinstea zeiței Ceres-Demeter, care semnifică o lume a tuturor misterelor; de Lumea Orientului care e un tărâm al arhetipurilor, al începuturilor aurorale, de *Isarlâk*, văzut ca un Paradis, ca o cetate așezată în mijloc, între Bine și Rău, ca o „Ultimă Grecie”.

Ion Barbu valorifică, printr-un imaginar ce ține de ermetism, de „pitorescul balcanic și pământean”, *Mitul Soarelui*, *Mitul Nunții*, *Mitul Oglinzii* și mitemul *Șarpelui* ce semnifică, în fond, cunoașterea de sine.

Mitul este, în concepția noastră, o relatare în formă sacerdotală sau fantastică referitoare la existență, lume, natură, univers, care este transpusă în imagini cu caracter simbolic, alegoric și parabolic. Mitul cunoaște astăzi peste 500 de definiții, impuse de cercetările ce s-au făcut timp de 25 de secole din diferite puncte de vedere. În teza de față, îngustând imensa sferă bibliografică și diversitatea interpretativă (în funcție de epoci, școli, curente, paradigme, abordări individuale, care se sprijină pe experiența de viață, și pe viziunea asupra lumii, și pe creativitatea, de care dă dovadă cel ce recrează marile mituri sau crează miturile sale originale) ne-am referit la modul în care ființa umană s-a relevat, conform unor celebri teoreticieni, dar și oameni de cultură, importanți poeți, prozatori și dramaturgi prin transfigurări

arhetipale simbolice, alegorice, așa cum postula Blaga, creația mitică apare într-o altă ordine existențială, „mai presus de simpla igienă psihică, ca un moment în ordinea prin excelență umană și eminentamente creatoare”.

Studiul modului în care poezii români valorifică mitul și mitemul prin prisma temperamentului și a structurii individuale sufletești își dovedește actualitatea, ajutându-ne să înțelegem mai bine tainele existenței, omul care are o conștiință ce luptă, precum zice Blaga, cu pornirile sale inconștiente, care se impune ca un creator de valori.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor. Anumite aspecte ale modului în care poezii români valorifică mitologia națională și universală au fost abordate în studiile fundamentale ale lui G. Călinescu, Adrian Marino, Constantin Ciopraga, Ioana Em. Petrescu, I. Negoitescu, Lidia Bote, Ion Pop și alții. Aceste studii conțin doar referințe generale, privind tematica mitologică care apare în opera poezilor ca anumite mărci stilistice și categorii tipologice întâlnite în cadrul unor curente precum: parnasianismul, simbolismul, ermetismul. Până în prezent lipsește o cercetare *sistemică*, sintetizatoare a tuturor aspectelor valorificării mitologiei. Am urmărit receptarea operei poezilor analizați în exegezele celor mai importanți critici care s-au rostit în timpul apariției cărților fundamentale ale acestora și în cadrul posterității. Al. Macedonski, Ion Minulescu, Ion Barbu, majoritatea poezilor simbolști au folosit mitul ca mod de pătrundere eficientă în zonele ascunse ale inconștientului și de folosire a tuturor posibilităților creative ale imaginarului poetic. *Miticul* se identifică, în fond, cu *poeticul*. Spiritul mitic impune și utilizarea unui limbaj specific, în năzuința de a realiza metafore *revelatorii* și *plasticizante* dezvoltate.

Creația poetică este o creație metaforică indiferent de faptul dacă folosește sau nu metafore propriu-zise. Această proprietate a

poeziei este ilustrată, în special, de substanța mitologică ce stă la baza imaginarului. Teza noastră urmărește metodic și sistematic acest aspect esențial al creației culturale de care dau dovadă poezii supuși analizei. Problema fundamentală identificată este modul complex în care ei s-au pătruns de spiritul mitic și formele originale în care el se manifestă. Tematica mitologică orientală denumită de noi mitematica orientală (pentru a defini, mai exact, nivelul de complexitate) constituie o latură definitorie a felului lor de a concepe lumea și relațiile ființei umane cu ea, mai ales, sub aspectul menționat al ideii de mister.

Alte probleme identificate sunt: caracterele fundamentale ale simbolismului în raport cu poetica mitică folosită, noile interpretări pe care le impun filozofii și psihologii sau teoreticienii stilului astăzi, opoziția dintre Orient și Occident mult discutată și în vremurile noastre, complexitatea deosebită a miturilor culturale, personalitatea lirică și intelectuală, raportarea declarațiilor programatice ale poezilor români la manifestele estetice care au apărut în cadrul secolului al XX-lea.

Atracția mitului se explică la poezii pe care îi analizăm, la fel ca la marii poeți universali, în special, la cei romantici, prin atracția generală pentru începuturile lumii, ei aspirând să propună cu mijloace poetice, conform modului individual al fiecăruia de a vedea lumea, o nouă genză a universului. Fenomenul întoarcerii la origini are, așadar, o explicație în aspirația firească de a figura o viziune originală, realizată și în legătură organică cu afilierea la un anumit curent sau la o orientare estetică ce impune formule specifice.

Chiar dacă ținem seamă de această notă specifică, găsim câteva trăsături comune în modul de înțelegere a mitului, care presupune, așa cum stabilește Mircea Eliade, o valorificare a experienței, a ceea ce este sacru, a întâlnirii cu o realitate transumană, iar această operă de valorificare duce la ideea că *ceva există*

cu adevărat, că există valori absolute în stare de a servi drept călăuză omului și de a-l ajuta să perceapă un sens anume al existenței umane.

Scopul și obiectivele cercetării. Scopul tezei constă în identificarea și cercetarea mitemelor orientale în poezia lui Al. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu în vederea determinării impactului acestora asupra imaginarului romantic, simbolist și ermetic în poezia românească din secolul trecut.

Realizarea scopului propus s-a fundamentat pe următoarele **obiective** principale: stabilirea reperelor teoretice în abordarea conceptelor clasice de mit; descrierea conceptului de mitem lansat de Claude Lévi-Strauss și tratat ca structură fundamentală și constantă; identificarea mitemelor orientale în creațiile lirice ale lui Al. Macedonski, Ion Minulescu și Ion Barbu; demonstrarea puterii de expresivitate a mitemelor în transfigurarea profunzimilor abisale ale ființei umane; examinarea impactului mitului și mitemelor în ontologizarea viziunilor, în modelarea a trei sisteme poetice; analiza mitului arhetipal al poetului, al mitemului Poetul Itinerant, al Poetului identificat cu Regele asiatic; investigarea metamorfozei mitului universal în mit poetic personal; elucidarea semnificațiilor celor mai importante miteme.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în analiza și interpretarea sistemică a poeziei postromantice de orientare reformatoare, în mod particular a mitemelor orientale în poezia lui Al. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu. Sunt demonstrate trei modele de asimilare creatoare a mitului și mitemelor sub diferite forme cu la fel de diferite rezultate. Poeții au adaptat mitemele orientale la un modernism de esență simbolistă, decadentă sau ermetică, acestea le-au modelat structura imaginarului, au stimulat schimbarea de paradigmă, conceptul de poeticitate. Originalitatea investigației consistă în evaluarea mitului și mitemului în spiritul noilor teorii ale stilului și limbajului.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante. S-au urmărit raporturile dintre gândirea poetică și gândirea mitică; au fost definite noțiunile de mit și mitem; s-a stabilit rolul gândirii mitice în studierea inconștientului; s-a demonstrat capacitatea elementelor mitologice de a spori expresivitatea limbajului; s-a evidențiat modul revelator în care poeții creează mituri cu o deosebită semnificație artistică; a fost pusă în relief distinsa putere de a da expresie unor mari mituri și miteme din poezia universală și de a aduce un spor de ontologizare a viziunilor.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele obținute pot servi drept puncte de reper pentru alte lucrări de sinteză în ceea ce privesc cele mai importante curente literare și particularitățile acestora în contextul literaturii române. De asemenea pot fi folosite în procesul de învățare ca material didactic pentru studierea operei celor trei poeți și pentru determinarea aportului acestora la valorificarea mitologiei naționale și universale, precum și la crearea unor mituri originale personale.

Supportul metodologic și teoretico-științific. În procesul cercetării au fost examinate principiile teoretice deduse din postulerile mitografilor, ale filozofilor culturii, ale antropologilor (Northrop Frye, Gilbert Durand, Claude Lévi-Strauss, Ernst Cassirer, Walter Burkert, Eric Gould), printre care se numără și românii Lucian Blaga și Mircea Eliade, aceștia din urmă vorbind atât despre aspectele teoretice ale mitului, cât și despre plămuirile concrete, precum mitul Tânărului Voievod la Eminescu sau mitul Meșterului Manole din folclorul românesc. Un interes deosebit pentru noi au fost unele direcții teoretice care, din punctul nostru de vedere, construiesc o bază solidă pentru analiza ulterioară a operei lirice scrise de cei trei poeți (Macedonski, Minulescu și Barbu). Pornind de la ontologia arhaică descrisă de Mircea Eliade și Lucian Blaga, continuând cu structura miturilor în interpretare

structuralistă, reușim să discernem noțiunile de *mit* și *mitem*. Un important punct de reper metodologic pentru analiza operelor poeților români pe care i-am ales este precizarea lui Gilbert Durand ce ține de identificarea unui mit axat pe un joc de miteme, atingând chiar un anumit *quorum*, în miezul mitului și al mitocriticii situându-se *mitemul*. Gilbert Durand stabilește că un mitem intră într-un sistem statistic întreg de frecvențe care sunt caracteristice mitului, lucru constatat de psihanaliză, domeniul psihologiei. Antropologul precizează că avem de-a face cu o dublă utilizare a unui mitem, determinată de mentalitățile unei epoci și a unui mediu anume. În capitolele aplicative am făcut referință la opiniile despre mit ale înșiși poeților analizați, la artele poetice ale acestora, în cazul lui Macedonski și Ion Barbu găsim chiar definiții și interpretări care prezintă un interes deosebit atât pentru înțelegerea conceptului ca atare, cât și a personalității și operei lor. Investigația concretă s-a bazat pe principiile tradiționale folosite în hermeneutică: analiza, sinteza, studiul comparat și cel structural-funcțional, inducția, deducția și analogia.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

- ✓ Raporturile dintre gândirea poetică și gândirea mitică au contribuit la elucidarea rolului pe care-l au mitemele orientale în poezia poeților studiați;
- ✓ Teoriile marilor mitografi și critici au condus la formularea definițiilor mitului și mitemului;
- ✓ Analiza efectuată a generat stabilirea rolului gândirii mitice în studierea inconștientului;
- ✓ În operele lirice investigate s-a observat o capacitate a elementelor mitologice de a spori expresivitatea limbajului;
- ✓ Pe parcursul studiului făcut s-a reliefat modul revelator în care poeții creează mituri noi cu o deosebită semnificație artistică;

- ✓ Tema tezei de doctorat a determinat evidențierea deosebitei puteri de a da expresie unor mituri sau miteme caracteristice marii poezii universale, precum este mitemul pustiei (morții) la Al. Macedonski sau cel cosmogonic la Ion Barbu, cel al Sudului și Nordului la Ion Minulescu;
- ✓ Interpretarea scrierilor alese pentru cercetare a dus la relevarea unui substrat mitologic comun spiritului balcanic;
- ✓ În teză a fost reliefată și capacitatea elementelor mitice de a aduce un spor de ontologizare a viziunii prin explorarea unor mari teme ale liricii universale: raportul cer-pământ, geneza lumii și alte aspecte cosmologice, visul, misterul, așteptarea unor împliniri umane ideale;
- ✓ Lucrul la arhitectura lucrării a determinat accentuarea rolului Poetului și Poeziei în dialogul valoric european și universal de azi.

SINTEZA CAPITOLELOR TEZEI

Lucrarea conține: introducere, patru capitole cu trei subcapitole în care sunt expuse principiile teoretice și analiza concretă a operei celor trei poeți, concluzii generale și recomandări, bibliografie, declarație privind asumarea răspunderii și CV-ul autoarei. În **Introducere** se argumentează actualitatea temei abordate, se formulează scopul și obiectivele cercetării, se evidențiază valoarea teoretică și practică a lucrării, suportul teoretic și metodologic, rezultatele diseminate și sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I, intitulat *Mit și mitem. Repere teoretice*, cuprinde trei paragrafe, descrie interpretările pe care le dau mitologiei, mitului și mitemului Mircea Eliade, Lucian Blaga, Claude Lévi-Strauss, Northrop Frye, Ernst Cassirer și Gilbert

Durand, precum și dicționarele de specialitate, cu insistare detaliată asupra momentelor controversate. În paragraful 1.1. *Ontologia arhaică în interpretarea lui Mircea Eliade și Lucian Blaga* sunt reliefate conceptele lui L. Blaga și M. Eliade cărora le aparțin mai multe lucrări teoretice despre gândirea mitică, despre modul în care, în cazul omului arhaic, ființa se relevă prin simboluri primordiale sau arhetipuri, mituri și ritualuri. În *Trilogia valorilor*, apoi în *Trilogia culturii*, Lucian Blaga definește mitul ca „o creație a omului în raport cu coordonatele sale specifice și deplin umane”. În *Trilogia Culturii*, propunându-și să restituie termenului „mit” înțelesul său original, să evite banalitatea și părerea eronată că totul trebuie să fie „mit”, Blaga precizează că o plăsmuire mitică trebuie să fie o revelare a misterului și că nu trebuie confundate miturile autentice, semnificative, de ideile științifice și filozofice, considerate și ele „mituri”. Față de acestea din urmă mitul se deosebește „prin modul și mijloacele la care recurge în năzuința de a revela un mister”; în el raportul dintre ceea ce este „cunoscut” și „revelație” e altul decât cel ce ni se oferă într-o viziune științifică”. Deosebiri apar și mai tranșante în miturile denumite de Blaga *trans-semnificative*, care sunt îmbibate cu mister și se prezintă ca fiind mai învoalate și mai dezvoltate. Aceste mituri, remarcă filozoful mai departe, „au fost simțite totdeauna ca un fel de revelații, care ele însele ascund o ultimă taină”. Mircea Eliade stabilește că omul societăților premoderne crede că un obiect, lucru, un produs al naturii nu are o realitate, o identitate dacă nu participă la sacru și constată că prin imitarea gesturilor și repetarea arhetipurilor timpul este abolit. De exemplu, un sacrificiu nu este o reproducere exactă a sacrificiului primordial, ci are loc în acel început mitic al timpurilor.

În paragraful 1.2. *Claude Lévi-Strauss și Gilbert Durand: structura mitului*, sunt prezentate niște concepții noi, din punct de vedere al structuralismului, despre mit și elementele lui

(mitemele). În opinia lui Claude Lévi-Strauss, structura mitului este constantă, substanța lui ține de un limbaj cu un nivel foarte ridicat care nu se află în modalitatea narațiunii, în stil sau sintaxă, ci în însăși *istoria* pe care o povestește. Structuralistul evidențiază: 1) Dacă miturile au un sens, acesta nu poate ține de elementele izolate care intră în compoziția lor, ci de maniera în care sunt combinate aceste elemente. 2) Mitul ține de natura limbajului, face parte integrantă din el; cu toate acestea, limbajul, așa cum este el folosit în mit, prezintă proprietăți specifice. 3) Aceste proprietăți nu pot fi căutate decât *deasupra* nivelului obișnuit de exprimare lingvistică. Axându-se pe aceste ipoteze de lucru, antropologul francez denumeste elementele care țin de mit *mari unități constitutive* sau *miteme* care trebuie concepute nu ca niște relații izolate, dar ca niște *pachete de relații*, deoarece ele nu sunt asimilabile cu oricare formă de discurs, ci se situează la nivelul frazei. Gilbert Durand atrage atenția asupra faptului că fiecare secvență a unei „povestiri” literare constituie un „mitem” și „decorul său mistic”, iar mitemele în număr foarte limitat, cum a stabilit și Lévi-Strauss, se formează în funcție de anumite mituri mari, așa cum apar într-o epocă, într-o anumită cultură sau în cadrul unei anumite generații de creatori. Gilbert Durand identifică mitul, pornind de la un joc de miteme, de la un *quorum* de miteme. Mitemul, în opinia antropologului francez, se situează în miezul mitului, prezentându-se ca *cea mai mică unitate de discurs cu semnificație mitică*. Durand face o distincție între mitemele „patente” (prin repetarea explicită a conținuturilor, adică a situațiilor, personajelor) și „latente” (prin repetarea schemei intenționale determinate de un fenomen apropiat, de ceea ce Freud denumeste *deplasările în vise*). Constatarea antropologului francez e că există o *universalitate a arhetipurilor* și o identitate a mentalității umane cu stări a întregii mentalități umane și că *spațiul e o formă apriorică a fantasticii*.

Paragraful 1.3. *Northrop Frye și Ernst Cassirer: imaginarul mitic* evidențiază părerile lui Frye și Cassirer despre mit, gândirea mitică, arhetipalitate. Northrop Frye e de părerea că întreaga literatură universală folosește un fond arhetipal universal. Se conturează distinct două faze ale acestui proces: una *arhetipală* propriu-zisă, când opera literară devine un mit prin contopirea visului cu ritualul și cea de-a doua *anagogică*, aceasta impunându-se prin imitarea „întregului vis al omului”, gândirea fiind situată la periferia realității. Teoreticianul canadian stabilește șapte categorii de imagini care reprezintă forme ale „unei mișcări de rotație sau ciclice (renașterea, dispariția, reîntoarcerea și încarnarea unui zeu; călătoria zeului-soare, solstițiul, schimbarea lună veche/ lună nouă; situarea lumii umane la mijloc, între cea spirituală și cea animală; supunerea vieților animale și umane unei ordini firești, întrerupte violent; ciclul anual al anotimpurilor, reprezentat de o făptură divină; ciclul organic al nașterii-maturității-morții ca principiu al lui Spengler aplicat în poezie și în critică; simbolismul acvatic care posedă propriul ciclu: izvoare-fântâni-râuri-mare-zăpezi).

În lucrările sale fundamentale *Eseu despre om și Filosofia formelor simbolice* filozoful german Ernst Cassirer urmărește modul în care a apărut conștiința mitică drept o conștiință divină, o conștiință despre zeu: ea se obține prin natură, și nu prin cunoaștere ori voință, sau prin bunul plac, legătura cu zeul.

Capitolul al II-lea, intitulat *Mit și miteme în poezia lui Al. Macedonski*, cuprinde trei paragrafe și stabilește semnificația și funcția mitului și mitemului, accentuează apropierea și deosebirile gândirii mitice de cea științifică și cea politică, bazându-se pe particularitățile poeziei lui Al. Macedonski din punct de vedere al mitului și al elementelor sale. În paragraful 2.1. *Structura imaginarului mitic* se urmărește evoluția poeziei lui Macedonski sub unghiul organizării structurale mitice ciclice, care prezintă și dovada *modernității* sale substanțiale. După cum menționa

cercetătoarea ieșeană Stănuța Crețu, în poezia macedonskiană, se observă două sisteme de mari mituri lirice: unul îl conturează *Noaptele*, *Excelsior* și *Flori sacre* dominate de sentimentul renașterii și trezirii naturii sub semnul logodnei mistice a culorilor și parfumurilor. Cea de-a doua organizare ciclică e determinată de sentimentul de damnațiune, dar și de sentimentul, mai general, că „civilizația distruge armonia naturală și ultragiază geniul liric”, că lumea este un Babel groaznic (de unde prevalarea „simbolurilor zădărnice și ale urâtului”).

În paragraful 2.2. *Miteme orientale în Rondeluri*, evidențiază cum direcția estetist – vitalistă, derivată din romantism și opusă, de fapt, acestuia, face parte din procesul de modernizare a poeziei și artei poetice, în care se angajează ambițios Macedonski. Urmarea acestei direcții duce, evident, la valorificarea mitologiei orientale, la ceea ce G. Călinescu numește *mirajul Orientului*. Punerea în opoziție a Orientului și Occidentului semnifică, în plan mai larg, contrastul dintre organicitate, firesc în artificio, viciu ce conturează în acest fel un mitem, cel al Orientului care apare ca o proiecție mitopoetică a Paradisului, față de care realitățile franceze nu înseamnă decât Infernul. Chinezii, japonezii, indienii trăiesc zorii omenirii, într-o armonie nemaipomenită cu natura.

Următorul paragraf 2.3. *Noaptea de decembrie-parabolă a idealului pândit de moarte* prezintă opera lirică a lui Al. Macedonski *Noaptea de decembrie* ca o parabolă a idealului primejduit de moarte. Sunt evidențiate, pe de o parte, încercările stăruitoare de a-l realiza, iar, pe de altă parte sentimentul zădărniceii și al absurdului care fac această realizare imposibilă. Mitemul *cetății preasfinte Meka* se identifică, de fapt cu „cetatea de vise” a mării poezii.

Capitolul al III-lea, intitulat Ion Minulescu: mitemul Orientului Apropiat, conturează opera lui Ion Minulescu din

perspectiva simbolismului și remarcă faptul că universul minulescian se așază pe mirajul unui *dincolo*, care ia forma mirajului Orientului Apropiat cu toate miturile acestuia, ansamblate într-un mitem. În paragraful 3.1. *Proiecții identitare în figuri mitologice* se evidențiază faptul că poezia lui Ion Minulescu se axează prioritar pe o căutare obsesivă a identității, care ia forma unui dialog înscenat cu sine însuși sau a proiecțiilor imaginare ale Eului în figuri aliterative, unele dintre acestea fiind asemănătoare cu personajele mitologice. Ele nu apar cu nume concrete din mitologia antică, ci sunt plăsmuiri ale fanteziei poetului. Cu această practică mitopo(i)etică el se înscrie în contextul general al poeziei românești și europene din perioada în care activează.

În paragraful 3.2. „*Regele asiatic*” ca *alter ego* al poetului se constată că în cazul poezilor ce aparțin unor curente literare și direcții estetice diferite, este bine cunoscută practica proiectării într-un personaj-simbol sau chiar în mai multe. În cazul lui Ion Minulescu e vorba despre prezența unui singur personaj, cel al Poetului-itinerant. Acesta se prezintă ca un *mitem* cu atribuții simbolice. Poet al viitorului, înzestrat cu puteri demiurgice de a modela o altă lume sub semnul idealului și de a depăși calitatea modestă și umilitoare pe care o are ca *scrib cărturar*. Pelerinul devine, la Minulescu, un model ideal de călător ce străbate spațiile enigmatice. În acest fel, poetul se identifică cu acesta și devine Poetul-itinerant, căutător fervent de sensuri și dezlegător de taine, reprezentând lumea idealității și armoniei.

Paragraful 3.3. *Mirajul Orientului Apropiat în Romane și alte poeme* continuă analiza poeziei minulesciene pătrunsă de mirajul Orientului Apropiat. Ion Minulescu a excelat în poezia erotică prin senzualitate excesivă, prin expresia voluptății deosebite, dar și prin momentele de trăire intensă, pleneră, la capetele de vârf ale sentimentului, unde iubita apare în decorul pitoresc al marilor bazaruri orientale. Poetul nu se limitează doar

la acest cadru, ținta visată, la fel ca în cazul emirului lui Macedonski, este fie Marea Marmara, fie – și mai concret – Lesbosul, Bosforul, Corintul. Aceste locuri geografice nu exprimă doar niște năzuințe canonice ale poetului simbolist, ele proiectează, de fapt, o viziune a Nimicului, a Zădărniceii. Ele reprezintă, ca la Bacovia, goluri existențiale care generează semne de întrebări, ascund taine și în care cântă sirenele ce simbolizează primejdia Morții. *Mirajul Orientului Apropiat* constituie, în poezia minulesciană, doar un component al *Mirajului altor zări*, în cadrul imaginar al cărora el modelează o altă lume.

Capitolul al IV-lea, intitulat Ion Barbu: Orientul simbolic-arhetipal include trei paragrafe și analizează modul în care este înfățișat Orientul barbian și prin ce se deosebește el esențial, sub aspectul mijloacelor mitopo(i)etice, de Orientul lui Macedonski și Minulescu și de imaginea conturată de romantici și simbolisti, pornind de la faptul că mitemul Orientului este unul axial în poezia și poetica lui Ion Barbu. În paragraful 4.1. „*Orientul*” barbian se evidențiază cum marile mituri universale se transformă în miturile originale ale poetului. Se observă cum, pornind de la *Marile Eleusinii*, ritualuri ce aveau loc în cinstea zeiței chtoniene Ceres-Demeter, Ion Barbu construiește un întreg mitem al increatului și începutului, al tuturor misterelor incifrate într-o lume „deschisă” cu toate metamorfozele și procesele ei, cu toate că apare ca „cifrată și misterioasă”. Poetul dorește să valorifice straturile obscure ale sufletului omenesc, fapt care explică și nostalgia după un Orient pitoresc, provocator de patimi ancestrale, de trăiri abisale. La Ion Barbu, Orientul reprezintă *lumea fabulei*, lumea de altădată, atemporală, la fel ca Grecia pe care o deduce imaginar și pe care o găsește în subconștientul etnic. Paragraful 4.2. „*Cetatea Isarlâk*” ca *Ultima Grecie* relevă apariția mitemului cetății fictive care să reînvie *ultima Grecie*. Toponimul vine de la Hasarlâk, un sat din Asia Mică, în care au fost

descoperite ruinele vechii Troia. Ea simbolizează un Levant ideal, un tărâm al stagnării, al unei „ordini autotrofice”. În poemele ciclului *Isarlâk*, foarte limpezi ca expresie, se găsesc simboluri dintr-un domeniu tradițional, cu „puncte de referință universală”. Întreaga mitologie barbiană se centrează pe un mitem totalizant care este *nunta solară*, aceasta prezentând, după cum explică criticul Ion Pop, o *schemă* sintetizatoare a tuturor „etapelor simbolice ale cunoașterii umane pornite în căutarea contopirii cu principiul suprem”. În creația lui Ion Barbu se observă și îmbinarea gândirii *mitice* cu gândirea *științifică*; simbioză firească la un poet-matematician.

În paragraful 4.3. *Mitemul Șarpelui. Elemente gnostice* se prezintă o însemnare manuscrisă a lui Ion Barbu, făcută pe câteva pagini albe din *Requiemul* lui R. M. Rilke, editat în 1912, care poate fi considerată o schiță nucleară sistemului mitemelor și simbolurilor mitice barbiene. Sunt trecute elemente ale mitologiei grecești, cele biblice, dominante fiind cele gnostice, caracteristice antropogoniei. Ion Barbu construiește, în această însemnare manuscrisă, adevărate parabole cu învățături morale și cu multiple semnificații simbolice.

Studiul comparat și analiza operelor lirice nu doar ale lui Ion Barbu, ci și ale lui Al. Macedonski și Ion Minulescu susțin **ipoteza** noastră că toate mitemele se conformează principiilor artei poetice promovate de cei trei autori lirici, mitul universal se transformă într-un mit personal, iar mitemul comun, dar cu conotații personale, este cel al *Orientului*, înțeles și interpretat cu mijloacele imaginarii poetice, de care au dispus poeții studiați de noi în această cercetare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În teza dată ne-am propus să identificăm și să cercetăm mitemele orientale în poezia lui Al. Macedonski, I. Minulescu, I.

Barbu în vederea determinării impactului acestora asupra imaginarului romantic, simbolist și ermetic în poezia românească din secolul trecut.

1. Toți cei care s-au preocupat de mitologie și religie au definit mitul ca pe o povestire despre întâmplări din vremurile de început (in illo tempore), care reprezintă o ontologie arhaică, adică un sistem de concepții ale omului societăților premoderne (zise și „tradiționale”, „primitive”) despre ființă, realitate și univers.

Lucian Blaga vede în mit un produs al imaginației umane, care apare în ordinea existenței omului în orizontul misterului și în vederea revelării acestui mister. Mircea Eliade constată că pentru omul societăților premoderne un lucru, un obiect, un produs al naturii nu au o semnificație de realitate, de identitate, dacă nu participă la transcendent, la sacru. Miturile vechi relevă, dacă le raportăm la cele ale lumii moderne, o valoare de excepție: reprezintă fundamentul vieții sociale și culturale. Substraturi mitice se regăsesc și în creația unor scriitori (precum T. S. Eliot și James Joyce), marcați de nostalgia abolirii timpului și eternei reîntoarceri.

2. Claude Lévi-Strauss cercetează mitul ca pe un pachet de relații, de elemente combinate, incluse de unități constitutive care se conțin în structura limbii (foneme, morfeme, semanteme), fiecare formă diferențiindu-se de cea precedentă printr-un grad mai mare de complexitate.

3. La cei trei poeți pe care i-am analizat s-au configurat câteva miteme complexe ce poartă pecetea originalității: mitemul pustiei la Macedonski, mitemul Poetului – itinerant la Ion Minulescu, mitemele nunții solare și Șarpelui la Ion Barbu. Un mitem comun, dar cu conotații personale, este cel al Orientului, înțeles și interpretat cu mijloacele imaginarului poetic, de care au dispus cei trei poeți.

4. Privite în ansamblu, miturile și mitemele folosite de Al. Macedonski, Ion Barbu și Ion Minulescu, poeți care participă activ

la procesul de înnoire modernă a poeziei românești și reprezintă punctele de tranziție cele mai importante de la romantism la simbolism, decadentism și ermetism, demonstrează o rară capacitate de a spori noutatea expresivă a versurilor, îndeosebi a muzicalității lor și de a arunca adânci sonde în arhetipalitate, în profunzimile abisale ale ființei umane.

5. Poeții analizați sunt cei care, așa cum afirmă academicianul Mihai Cimpoi, ontologizează puternic viziunile, le spațiază în mod original tipografic, recurg la versul liber și revoluționează mesajul mitopoetic prin factorul surpriză, noutate. Ei identifică gândirea poetică gândirii mitice, schimbă radical limbajul, fac ca poezia să fie o rostire esențială a ființei.

6. Mitul arhetipal al poetului, pe care-l impune romantismul, devine la Ion Minulescu mitul Poetului care străbate zări, târâmuri, zone exotice, unindu-se sub semnul unei unități desăvârșite a lumii. Astfel apare mitemul Poetului Itinerant, al Poetului identificat cu Regele asiatic, al Poetului ce scrie *Romanțe mai târziu*, evocă trecutul sub forma statuilor din parc sau străbate îndârjit pustia, simbolizând moartea în drum spre „Bagdadul visat”. Tot el are puterea de a imagina o nouă lume „antonpannească”, asemuind Cetatea Isarlâk unei noi Grecii. Se atestă și o altă identificare îndrăzneță: cu David – regele, cu puternicul împărat prin „sufletească poezie,/ Prin tinerețe, prin mândrie, / prin chip de înger întrupat”. Astfel se continuă statutul poetului romantic de Demiurg, de exponent al creativității, de trimis al lui Apollo, zeul artei, armoniei, luminii.

7. Există o părere unanimă a exegeților că o trăsătură comună a poeziei moderne, atestabilă și la Macedonski, Minulescu, Barbu, este cultivarea temei cu variațiuni și a structurii lirice, mitice, ciclice cu procedeul frecvent al schimbării zonelor spațiale și al îmbinării de reprezentări mitologice caracteristice mai multor popoare. Am observat la poeții analizați, faptul existent la marii

scriitori universali, că mitul, prelucrat, remitzat și contemporaneizat se transformă într-un mit literar.

Mirajul Orientului devine mitemul sintetizator al tuturor Mirajelor altor zări, pământene și cosmice, altor continente, altor locuri și momente din istorie. Gândirea mitică adâncește, la cei trei poeți, meditația existențială, mobilizează întreg potențialul imaginarului poetic, combină formule, modele, paradigme, sensibilități, structuri. Sunt puse pe temeuri poetice noi Visul, ideea de Mister (specifică simbolismului), marile teme ale liricii universale dragostea, iubirea, moartea, copilăria, miturile cosmogonice.

Se face învederată și o structurare ciclică în miteme, la Ion Barbu, bunăoară, mitemul Șarpelui semnifică cunoașterea de sine, iar identificarea cu William Wilson presupune însăși ființa umană, inițierea acesteia prin iubire, este prezentarea emblematică a lui Christos, Leviatan apare ca inel înșurubat pe Stâlpul Soarelui și asemuit cu câinele și apărând ca o figură alegorică a înșoțitorului credincios al omului.

8. Mitul ia, la ei, aspect de mitem care reprezintă o rețea întregă de conotații mitologice. Cei trei poeți reprezentativi folosesc deopotrivă mitul semnificativ, tradițional, obișnuit și mitul trans – semnificativ, care, conform postulărilor teoretice ale lui Blaga „sunt taină”, mitul cultural și mitul personal.

Se poate observa și faptul indiscutabil că toate mitemele se conformează principiilor artei poetice promovate de cei trei autori lirici. O concluzie generală se cere făcută și în ce privește modul în care mitul universal se transformă într-un mit personal.

Rezultatele cercetării ne permit să facem următoarele recomandări:

1. Tezele acestei cercetări pot fi folosite în cadrul unor cursuri universitare și preuniversitare de literatură română, dar și în calitate de suport pentru dezvoltarea a noi orizonturi de cercetare

ale altor discipline umaniste, care ar completa informația referitoare la domeniul mitologiei în general și la creația celor trei poeți analizați (Alexandru Macedonski, Ion Minulescu și Ion Barbu).

2. Rezultatele obținute pot servi drept puncte de reper pentru alte lucrări de sinteză în ceea ce privesc cele mai importante curente literare și particularitățile acestora în contextul literaturii române.

3. Materialele cercetării noastre pot fi folosite în procesul de învățare ca material didactic pentru studierea operei celor trei poeți și pentru determinarea aportului acestora la valorificarea mitologiei naționale și universale, precum și la crearea unor mituri originale personale.

BIBLIOGRAFIE

1. BARBU, Ion. *Poezii*. București: Editura Albatros: 1970. 548 p.
2. BARTHES, Roland. *Romanul scriiturii*. București: Editura Univers, 1987.
3. BERCESCU, Sorina. *Istoria literaturii franceze de la începuturi până în zilele noastre*. București: Editura Științifică, 1970. 605 p.
4. BLAGA, Lucian. *Trilogia culturii. Orizont și stil. Spațiu mioritic. Geneza metaforei și sensul culturii*. București: Editura pentru Literatură Universală, 1969. 398p.
5. BLAGA, Lucian. *Opere, 10. Trilogia valorilor*. București: Editura Minerva, 1987. 636 p.
6. BOTE, Lidia. *Simbolismul românesc*. București: Editura pentru Literatură, 1966. 494 p.

7. BURGOS, Jean. *Pentru o poetică a imaginarului*. București: Editura Univers, 1988. 473 p.
8. BURKERT, Walter. *Structure and History in Greek Mitology and Ritual*. Berkeley - Los Angeles – London: University of California Press, 1979. 256 p.
9. CAMUS, Albert. *Caiete*. București: Editura Univers, 1971. 423 p.
10. CASSIRER, Ernst. *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*. București:Editura Humanitas, 1994, 318 p. ISBN: 978-9732804735.
11. CASSIRER, Ernst. *Filosofia fometelor simbolice. Gândirea mitică*. Vol. I-II. Pitești:Editura Paralela 45, 2008. 350 p. ISBN: 9789734703944.
12. CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri*. Vol. I-III. București: Editura Artemis, 1995. I - 503 p., II – 423 p., III – 533 p.
13. CIMPOI, Mihai. *Căderea în sus a Luceafărului*. Galați: Editura Porto-Franco, 1993. 234 p. ISBN: 973-557-253-2.
14. CIMPOI, Mihai. *Esența temeiului. Eseuri monografice despre începuturile literaturii române*. Târgoviște: Editura Bibliotheca, 2013. 473 p. ISBN: 978-973-712-799-0.
15. CIUBOTARU, Adrian. *Sfârșit de secol românesc. Decadentismul literar și ideea de decadență*. Chișinău: Editura Știința, 2016. 198 p. ISBN: 978-9975-85-037-7.
16. CODREANU, Theodor. *Ion Barbu și spiritualitatea românească modernă – ermetismul canonic*. București: Editura Curtea Veche, 2011. 384 p. ISBN: 978-606-588-131-0.

17. CRAINIC, Nichifor. *Al. Macedonski. În: Spiritualitatea poeziei românești*, București: Editura Muzeul Literaturii Române, 1998. 252 p. ISBN 10: 9739819265, ISBN 13: 9789739819268.
18. CREȚU, Stănuța. *Alexandru Macedonski. În: Dicționarul general al literaturii române*. București: Editura Muzeul Literaturii Române, 2019. 1065 p.
19. DELIÈGE, Robert. *Introducere în antropologia structurală. Lévi-Strauss astăzi*. Chișinău: Editura Cartier, 2008. 188 p. ISBN: 978-9975-79-514-2.
20. DURAND, Gilbert. *Figuri mitice și chipuri ale operei – de la mitocritică la mitanaliză*. București: Editura Nemiro, 1998. 319 p. ISBN: 973-9301-91-1.
21. ELIADE, Mircea. *Aspecte ale mitului*. București: Editura Univers, 1978. 195 p.
22. ELIADE, Mircea. *Eseuri*. București: Editura Științifică, 1991. 311 p.
23. FRIEDRICH, Hugo. *Structura liricii moderne*. București: Editura pentru Literatură Universală, 1969. 357 p.
24. FRYE, Northrop. *Anatomia criticii*. București: Editura Univers, 1972. 472 p.
25. GOULD, Eric. *Mythical Intentions in Modern Literature*. Princeton: University Press, 1981. 279 p.
26. HEGEL, Georg, Wilhelm, Friedrich. *Fenomenologia spiritului*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste Române, 1965. 468 p.

27. KERNBACH, Victor. *Dicționar de mitologie generală. Mituri, divinități, religii*. București: Editura Albatros, 1995. 701 p. ISBN: 973-24-0336-5.
28. LÉVI-STRAUSS, Claude. *Mitologice I. Crud și gătit*. București: Editura Babel, 1995. ISBN: 973-48-1018-9. 492 p.
29. MACEDONSKI, Alexandru. *Cartea de aur. Versuri. Proză. Articole*. Studii introductive și ediție critică de M. Beșteliu. Craiova: Editura Scrisul Românesc, 1995. 500 p.
30. MARINO, Adrian. *Viața lui Alexandru Macedonski*. București: Editura pentru Literatură, 1966. 621 p.
31. MARINO, Adrian. *Opera lui Alexandru Macedonski*. București: Editura pentru Literatură, 1967. 758 p.
32. PRICOP, Lucian. *Dicționar de teorie literară*. București: Editura Cartex, 2009. 456 p. ISBN: 978-606-8023-04-5
33. PRUS, Elena. *Mitosfera: mitizare, demitizare, remitizare*. În: *Enkómion pentru edificiile filologice ale Elenei Prus*. Chișinău: Editura ULIM, 2019. 214 p. ISBN: 978-9975-3277-4-9.
34. RUȘTI, Doina. *Dicționar de teme și simboluri*. București: Editura Univers Enciclopedic, 2002. 394 p.
35. VIANU, Tudor. *Studii de literatură română*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965. 670 p.
36. VIANU, Tudor. *Alexandru Macedonski și Ion Minulescu*. În: *Arta prozatorilor români*. București: Editura Minerva, 1988. 382 p.

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

1. Articole în reviste științifice (3)

1.1. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil,
cu indicarea categoriei

STAJILA, E. Cetatea Isarlâk ca Ultima Grecie în opera lui Ion Barbu. În: *Philologia*. 2019, nr. 5-6, p. 55-60. ISSN 1857-4300. Categoria B.

STAJILA, E. Mirajul Orientului Apropiat în poezia lui Ion Minulescu. În: *Revista de Științe Socioumane*. 2019, nr. 3, p. 109-118. ISSN 1857-0119. Categoria C.

STAJILA, E. Regele asiatic ca alter-ego al poetului Ion Minulescu. În: *Akadosmos*. 2019, nr. 4, p. 129-132. ISSN 1857-0461. Categoria B.

2. Articole în culegeri științifice (3)

2.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale
(peste hotare)

STAJILA, E. „Orientul” simbolic-arhetipal al lui Ion Barbu. În: *Polifonii Culturale. Limba Cultura și Civilizația turcă în lume. Abordări interdisciplinare*. Materialele conferinței științifice internaționale. București: Editura Universitară, 2019. p. 155-164. ISBN 978-606-28-0894-5.

2.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale
(Republica Moldova)

STAJILA, E. A. Macedonski și opera sa în viziunea lui T. Vianu. În: *Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general – umane*. Materialele conferinței științifice internaționale.

Chișinău: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017. p. 172-177.
ISBN 978-9975-76-220-5.

STAJILA, E. Caractere esențiale ale simbolismului românesc. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: CEP USM, 2018. p. 73-77.
ISBN 978-9975-71-568-3.

3. Teze în culegeri științifice (1)

3.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale
(Republica Moldova)

STAJILA, E. Semnificația mitului. În: *Integrare prin cercetare și inovare*. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: CEP USM, 2017. p. 110-112. ISBN 978-9975-71-568-3.

4. Alte lucrări (1)

STAJILA, E. Mirajul Orientului. Mit și miteme în poezia lui Alexandru Macedonski. Chișinău: Lexon-Prim, 2022. 86 p. ISBN 978-9975-163-05-7

ADNOTARE

Autor: Stajila Emilia

Tema: *Miteme orientale în poezia română a sec. XX*. Teză de doctor în filologie, Chișinău, 2022.

Domeniul de studiu: Specialitatea 622.01 – Literatura română.

Cuvinte-cheie: mit, mitem, Orient, simbol, arhetipalitate, decadentism, simbolism, romantism, ermetism, vis, mister, imaginar.

Structura tezei: introducere, patru capitole ce conțin câte trei subcapitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie cu titluri, declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autorului.

Scopul tezei constă în identificarea și cercetarea mitemelor orientale în poezia lui Al. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu în vederea determinării impactului acestora asupra imaginarului romantic, simbolist și ermetic în poezia românească din secolul trecut.

Obiectivele investigației: stabilirea reperelor teoretice în abordarea conceptelor clasice de mit; descrierea conceptului de mitem lansat de Claude Lévi-Strauss și tratat ca structură fundamentală și constantă; identificarea mitemelor orientale în creațiile lirice ale lui Al. Macedonski, Ion Minulescu și Ion Barbu; demonstrarea puterii de expresivitate a mitemelor în transfigurarea profunzimilor abisale ale ființei umane; examinarea impactului mitului și mitemelor în ontologizarea viziunilor, în modelarea a trei sisteme poetice; analiza mitului arhetipal al poetului, al mitemului Poetul Itinerant, al Poetului identificat cu Regele asiatic; investigarea metamorfozei mitului universal în mit poetic personal; elucidarea semnificațiilor celor mai importante miteme.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în analiza și interpretarea sistemică a poeziei postromantice de orientare reformatoare, în mod particular a mitemelor orientale în poezia lui Al. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu. Sunt demonstrate trei modele de asimilare creatoare a mitului și mitemelor sub diferite forme cu la fel de diferite rezultate. Poeții au adaptat mitemele orientale la un modernism de esență simbolistă, decadentistă sau ermetică, acestea le-au modelat structura imaginarului, au stimulat schimbarea de paradigmă, conceptul de poeticitate. Originalitatea investigației consistă în evaluarea mitului și mitemului în spiritul noilor teorii ale stilului și limbajului.

Rezultatele principial noi pentru știință și practică obținute: s-au urmărit raporturile dintre gândirea poetică și gândirea mitică; au fost definite noțiunile de mit și mitem; s-a stabilit rolul gândirii mitice în studierea inconștientului; s-a demonstrat capacitatea elementelor mitologice de a spori expresivitatea limbajului; s-a evidențiat modul revelator în care poezii creează mituri cu o deosebită semnificație artistică; a fost pusă în relief distinsa putere de a da expresie unor mari mituri și miteme din poezia universală și de a aduce un spor de ontologizare a viziunilor.

Semnificația teoretică. Au fost stabilite criteriile de evaluare a motivelor mitologice care stau la baza concepției despre lume, natură și cosmos a poetului, a felului în care gândirea mitică se intersectează cu cea științifică, politică și poetică în care simbolismul se interferează cu romantismul și ermetismul.

Valoarea aplicativă a tezei. Rezultatele obținute pot fi folosite ca suport pentru noile cercetări ale curentelor din cadrul literaturii române, ca material didactic în învățământul preuniversitar și universitar.

Implementarea rezultatelor științifice. Au fost evaluate aspectele fundamentale ale procesului de modernizare a poeziei românești prin valorificarea gândirii mitice. Fragmente din lucrare au fost publicate în revistele științifice din republică.

Аннотация

Автор: Стажила Эмилия

Тема: *Восточные мифемы в румынской поэзии XX века. Докторская диссертация по филологии, Кишинёв, 2022.*

Область исследования: Специальность 622.01 – Румынская литература.

Ключевые слова: миф, мифема, Восток, символ, архетипичность, декадентство, символизм, романтизм, герметизм, мечта, тайна, воображение.

Структура диссертации: введение, четыре главы, содержащие по три подглавы, общие выводы и рекомендации, библиография, заявление об ответственности и резюме автора.

Цель диссертации состоит в выявлении и исследовании восточных мифемов в поэзии А. Мачедонского, И. Минулеску, И. Барбу, чтобы определить их влияние на романтическое, символическое и герметическое воображение в румынской поэзии прошлого века.

Задачи диссертации: установление теоретических ориентиров в изучении классических концепциях мифа; описание концепции мифема Клодом Леви-Строссом и рассматриваемой как фундаментальная и постоянная структура; выявление восточных мифемов в лирических творениях у А. Мачедонского, И. Минулеску и И. Барбу; доказание выразительной силы мифемов в преображении бездонных глубин человеческой сущности; изучение влияния мифа и мифемов на онтологизацию взглядов, на моделирование трех поэтических систем; анализ архетипического мифа о поэте, мифа о Странствующем Поэте, о Поэте, отождествляемом с Азиатским Королем; исследование метаморфозы универсального мифа в личный поэтический миф; выявление смысла наиболее важных мифемов.

Научная новизна и оригинальность заключается в анализе и системной интерпретации постромантической поэзии реформаторской ориентации, в частности восточных мифемов в поэзии А. Мачедонского, И. Минулеску, И. Барбу. Показаны три модели творческого усвоения мифа и мифемов в разных формах с одинаково разными результатами. Поэты адаптировали восточные мифемы к модернизму символической, декадентской или герметической сущности, они сформировали структуру воображения, они стимулировали смену парадигмы, концепцию поэтичности. Оригинальность исследования заключается в оценке мифа и мифема в духе новых теорий стиля и языка.

Полученные основные новые результаты для науки и практики: отслеживались соотношения между поэтическим мышлением и мифическим мышлением; были определены понятия мифа и мифема; установлена роль мифического мышления в изучении бессознательности; доказана способность мифологических элементов повышать выразительность речи; отмечена раскрывающая форма, в которой поэты творят мифы с большим художественным значением; была подчеркнута отличительная способность выражать некоторые великие мифы и мифемы мировой поэзии и расширять онтологию взглядов.

Теоретическое значение. Установлены критерии оценки мифологических мотивов, лежащих в основе концепции мира, природы и космоса поэта, как мифическое мышление пересекается с научным, политическим и поэтическим мышлением, в котором символизм пересекается с романтизмом и герметизмом.

Прикладная ценность диссертации. Полученные результаты могут быть использованы в качестве основы для новых исследований в области течений румынской литературы, в качестве учебного материала в доуниверситетском и университетском образовании.

Внедрение научных результатов. Фундаментальные аспекты процесса модернизации румынской поэзии были оценены путем использования мифического мышления. Части данного исследования были опубликованы в научных журналах Республики Молдова.

ANNOTATION

Author: Stajila Emilia

Theme: Oriental mythemes in Romanian poetry of the XX-th century. PhD thesis in philology, Chisinau 2022.

Field of study: Speciality 622.01-Romanian literature.

Key words: myth, mytheme, Orient, symbol, archetype, decadentism, symbolism, romanticism, ertemism, dream, mystery, imaginary.

Structure of the thesis: introduction, four chapters, containing three subchapters, general conclusions and recommendations, bibliography, declaration regarding the assuming responsibility and the CV of the author.

The aim of the thesis is to identify and research oriental mythemes in the poetry of A. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu in order to determine their impact on the romantic, symbolist and hermetic imaginary in Romanian poetry of the last century.

The objectives of the thesis: establishing of the theoretical marks in approaching the classical concepts of myth; description of the mytheme concept launched by Claude Lévi-Strauss and treated as a fundamental and constant structure; identification of the oriental mythemes in the lyrical creations of Al. Macedonski, Ion Minulescu and Ion Barbu; demonstration of the expressive power of mythemes in the transfiguration of the abysmal depths of the human being; examining the impact of myth and mythemes in the ontologization of visions, in the modeling of three

poetic systems; analysis of the archetypal myth of the poet, of the mytheme of the Traveling Poet, of the Poet identified with the Asian King; investigating the metamorphosis of the universal myth into a personal poetic myth; elucidating the meanings of the most important mythemes.

Novelty and scientific originality consists in the analysis and systemic interpretation of the postromantic poetry of reforming orientation, in particular of the oriental myths in the poetry of

A. Macedonski, I. Minulescu, I. Barbu. Three models of creative assimilation of myth and mythemes in different forms with equally different results are demonstrated. The poets adapted the oriental mythemes to a modernism of symbolist, decadent or hermetic essence, they shaped their structure of the imaginary, they stimulated the paradigm shift, the concept of poeticity. The originality of the investigation consists in the evaluation of the myth and the mytheme in the spirit of the new theories of style and language.

The main new obtained results for science and practice: The relations between poetic thought and mythical thought were followed, was defined the myth and the mytheme, the role of mythical thought was studied in the unconscious study, the ability of the mythological elements to increase the expressivity of the language was demonstrated, the revealing way in which the poets create myths with a great artistic significance, the distinctive power to express some great myths and mythemes of universal poetry and to develop the ontology of the visions.

Theoretical significance: Evaluation criteria of the mythological reasons which underlie the conception of the world, nature and the cosmos of the poet have been established, the way in which mythical thought intersects with the scientific, political and poetical where symbolism intersects with romantism and ermetism.

Applicative value of the thesis: the obtained results can be used as a support for the new researches in the field of currents in Romanian literature, as a teaching material in the pre- university and university education.

Implementation of the scientific results. The fundamental aspects of the modernization process of the Romanian poetry were evaluated through the development of the mythical thinking. Fragments of the work were published in the scientific journals of the Republic.

EMILIA STAJILA

**MITEME ORIENTALE ÎN POEZIA ROMÂNĂ A
SEC. XX**

622.01. LITERATURA ROMÂNĂ

Rezumatul tezei de doctor în filologie

Aprobat spre tipar: 06.09.22 Coli de tipar: 2,0	Formatul hârtiei 60x84 1/16 Tiraj 30 ex. Comanda nr. 100/22
--	---

Centrul Editorial-Poligrafic al USM str. A.
Mateevici 60, Chișinău, MD-2009, Republica Moldova